СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 292. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 16-го грудня 1935. — VOL. XLIII. No. 292. Jersey City, N. J., Monday, December 16, 1935. THREE CENTS

УРЯД ПЛЯНУЄ БУДУВАТИ ВЕЛИКУ ФЛЬОТНУ РЕЗЕРВУ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт дав до зрозуміння представникам преси, зібраним у Білім Домі на правильній щотижневій конференції, що він задумує збільшити резерви американської воєнної фльоти та робити всі заходи, щоб її вдержувати в боєвім стані.

Резерви мають бути збільшені до 150,000 вправлених моряків. Нині вони виносять 20 до 25 тисяч.

У тій справі від довшого вже часу відбуваються в канцеляріях президента постійні конференції з вищими урядниками фльоти. Як усталять плян розбудови фльотної резерви, будуть говорити про добуття відповідних фондів від конгресу.

Заява президента Рузвелта звернула загальну увагу головно з огляду на домагання Японії на фльотній конференції в Лондоні признати їй рівність з Америкою й Англією.

АДМІНІСТРАТОР ЗАПОМОГОВИХ РОБІТ В ОБОРОНІ УРЯДУ.

ВАШИНҐТОН. — Гарі Л. Гопкинс, адміністратор уряду поступу праць („Доблю-Пі-Ей"), видав публичну заяву на оборону політики уряду переносити робітників з ліст допомоги на листи допомогової роботи.

Гопкинс каже, що своїми видатками на допомогові роботи уряд збогатив край на 5 міліярдів долярів. Колиб уряд видавав гроші тільки на допомогові пайки, то його видатки були би чистою втратою, тоді як видатки на допомогові роботи збільшують багатство краю.

Він подав при тому до відома, що уряд видав досі на допомогові роботи з признаної президентові суми 4 міліярдів 880 міліонів долярів 4 міліярди 7 міліонів.

ВСТАНОВЛЯЮТЬ ДЕНЬ СМЕРТИ ГАВПТМАНА.

ТРЕНТОН (Ню Джерзі). — Супроти цього, що найвищий суд Злучених Держав відкинув апеляцію Бруна Гавптмана, засудженого на смерть за викрадення й убивство дитини летуна Линдберга, стейтовий суд установив реченець виконання кари смерти на Гавптмана. Екзекуція має бути виконана в тижні, що починається 13-го січня.

За те, що нюджерський губернатор Гофмен добивався нової розправи для Гавптмана, в стейтовій леґіслятурі добивалися розсліду над заходами Гофмена.

ВЗИВАЄ ЖІНКИ ТВОРИТИ РОБОТИ.

НЮ ЙОРК. — Пані Чейз Голдинґ Вудгав, професорка народньої господарки в конетикотській колеґії для жінок, говорила тут перед колеґією Гонтера про „нові напрямки в жіночій праці".

Прелеґентка доказувала, що число занять у світі не є постійне, бо воно зміняється під впливом людської винахідливости. Збільшуючи число робіт, себто придумуючи нові заняття, жінки збільшують господарку краю і його багатство.

ПО ВБИВСТВІ РЕДАКТОРА.

МИНЕАПОЛИС. — Стейтовий губернатор Олсон віднісся до федерального уряду, щоб він обняв кермування слідством у справі вбивства редактора Волтера Лиґета.

На це відповів федеральний ґенеральний прокуратор Коминґз, що слідство в цій справі належить до стейтового уряду та що федеральний уряд не має тут правної основи вмішуватися в справу.

Як стейтовий уряд узяв на себе кермування слідством, міський уряд проголосив нагороду в сумі $2,500 тому, хто дасть урядові інформації, що доведуть до піймання й засудження виновників смерти Лиґета.

ПО СТРІЛЯНИНІ БОЖЕВІЛЬНОГО МОСКАЛЯ В ШПИТАЛІ.

НЮ ЙОРК. — Слідство в справі Віктора Кусова, чи там Вячеслава Кузнецова, що в четвер убив у школі дентистики при Колюмбійськім Презбітеріянськім Шпиталі двох лікарів, пострілив третього, а потім поповнив самогубство, виказує цікаву обставину, а саме, що цей Кусов уже ставав перед комісією для розсліду божевільних як особа, заподозрена в помішанню ума.

Було це в 1827 році, коли Кусова арештовано за погрози проти ріжних людей, російських орґанізацій і російської православної церкви. З цілої комісії тільки один лікар тоді сказав, що Кусов показує тенденції до божевілля, але й він не сказав іще, що Кусов уже божевільний.

Поліція подала до публичного відома лист, що його Кусов писав до стейтового прокуратора в Ню Йорку в переддень свого нападу на лікарів. Він писав, що за 4 роки його праці в шпиталі ріжні люди його мучили, що проти нього інтриговано, войовано брехнею. Він заповідає, що пімститься на д-рі Рові, а при тій нагоді може ще вбе кількох людей.

Колюмбійський університет справив убитим лікарям, що були професорами в його школі дентистики, врочистий похорон.

ЗАВАЛИЛАСЯ СОВЄТСЬКА „ПАЛАТА ФІЛЬМУ".

В Москві трапилася цими днями велика будівляна катастрофа. Завалився там 6-поверховий будинок, т. зв. совєтська палата фільму, якого будова була вже скінчена. Причина катастрофи невідома. Під румовищами згинуло кілька робітників.

ТРАҐІЧНИЙ КІНЕЦЬ СУПЕРЕЧКИ.

Цими днями на Тепферґассе в Данціґу дійшло до суперечки між пятьма італійцями. Суперечка перемінилася небавом у стрілянину, підчас якої згинули два італійці, а один важко ранений помер по дорозі до лічниці. Двох інших італійців арештували. Причина суперечки невідома.

ФАЛЬШІВНИКИ ВАРТІСНИХ ПАПЕРІВ.

Поліційні власти Парижа, Лондону та Брюселі натрапили майже рівночасно на слід широко розгалуженої афери фабрикування фальшивих французьких та голяндських вартісних паперів. Провідником фальшівників був якийсь бувший московський банкир-еміґрант. В одному з паризьких готелів французька поліція знайшла велику скількість видрукуваних фальшивих паперів.

ШАПКИ ЗІ СТАРОВИННИХ РУКОПИСІВ.

У самаркандському університеті звернули увагу на папір, з якого місцеві костарі роблять підклади до шапок. Виявилося, що костарі вживають для цього листків із старовинних книг, що до революції були власністю вищих урядовців і духовників. Самаркандським ученим повелося вирятувати 350 старовинних книг, писаних по перськи й арабськи перед 500—600 літами. Всі вони були призначені на фабрикацію шапок.

ЗРАЗКОВА ВИСТАВА.

Лео ван Пайвельде, начальний конзерватор королівських музеїв у Бельгії, іменований комісарем модерного мистецтва на цьогорічній міжнародній виставі образотворчости в Брюселі, накреслив напрямні, що мали присвічувати виборові й доборові експонатів. „На виставу модерного мистецтва — писав він у свойому маніфесті — будуть допущені виключно твори, що свідчать про справді творчі зусилля, зате будуть з неї виключені всякі наслідування минулого... без огляду на те, чи вони збігаються з невільничим наслідуванням того, що вже було, чи є вони впертим, але безплодним примінюванням модерністичних формулок. Факт, що якийсь мистець належить до авангардного угрупування, не дає йому ще права знайтися між виставцями; дуже часто під плащиком деформації криється безплодний академізм". Згідно з тими напрямними виджено бельґійський відділ міжнародньої вистави в Брюселі й, обмеживши його щодо скількости, тим краще підкреслено творчі цінности бельгійської образотворчости. В результаті каталоґ бельгійського відділу виставі є справжнім компендієм того, що в скарбницю модерної образотворчости світу вляла сучасна Бельгія.

КИНУЛАСЯ ПІД АВТО, ЩОБ ТІЛЬКИ ОПИНИТИСЬ У ЛІЧНИЦІ.

На шляху під Лазенками Горішніми біля Катовиць кинулася під переїжджаюче авто 80-літня старушка. Підчас слідства зізнала вона, що не мавши з чого жити, рішила кинутись під авто. Була переконана, що або згине під колесами або опиниться в лічниці, де якийсь час матиме забезпечене буття.

ОБІРВАВСЯ МІСТ.

Над рікою Ревентасон у Сан Хосе (Коста Ріка) обірвався висячий на линвах міст. З мостом упали в ріку 5 осіб, що тоді були на мості. Одна з них погибла, а інших, тяжко покалічених, виратувано. Обірвання мосту приписують підмуленню стовпів підчас недавніх злив.

ПРИСЯГА НЕ ПОМОГЛА.

Цими днями біля костела оо. Єзуїтів у Львові прохожі бачили драматичну сцену, як якийсь мужчина витягнув з кишені револьвер та спрямував його до жінки, з якою ішов. На її крик люди розброїли її товариша, а поліція забрала обоє на комісаріят. Там виявилося, що цей грізний мужчина називається Евстахій Цимбала, є шевським челядником, а жінка — це його дружина, Софія. Поведінка пана Стаха супроти своєї дружини була дуже брутальна і вона вже кілька разів утікала від нього з дому. Останнім разом обоє пішли до костела оо. Єзуїтів, де п. Стах врочисто присягнув перед вівтарем, що вже більше не битиме своєї жінки. Але присяга не помогла, бо п. Стах, вийшовши з костела, попав у шевську пасію і малощо не вбив своєї дружини. Посидить собі тепер за те за решіткою.

ВЕЛИЧЕЗНИЙ ГРАД.

В Ікуї (Бразилія) з 22 на 23 X., в осьмій годині вночі, падав величезний град цілу годину, а так сильно падав, якби з якого мішка сипався. Коли надстав на хвилинку, то було його в деяких місцях на півтора метра. Кусні граду важили кільо і 200 грамів. Коли град перестав падати, то на дворі показався дим. У повітрі нісся сильний сморід, якби з сірки або газу. Худоба, коні, пси десь позабігали, що й не знати чи з звідки. Худоба реве, коні ржуть, пси скавулять, аж сум збирає. Не було такої хати, щоб до неї не насипалося граду до середини. Думали, кінець світа. Коли втишилося, було чути по сусідах крики і гармідер. Здалека було видно, як ходили зо світлом, приглядатися на диво й чудо, що ніхто такого не видав на тій колонії. На другий день кожен пішов на своє поле подивитись, як воно виглядає. Усе збіжжя збите, враз з землею змішане. Нічого на полі нема, ані маленького корчика. Дрібне птаство все дочиста вибив град. А папуг назбивав, що один чоловік назбирав їх повний кошик, живих і неживих. А земля вся пішла, тільки чистий цілець лишився. Град лежить уже два дні, а його ще досить груба верства. Всі голодні, а нема що дати їсти ні худобі ні безрогам. Тільки всього, що лишилося трохи старої кукурудзи. А прийдеться ще купувати хліба. Час пізний, а на полях нема нічого.

ЄГИПЕТ ДІСТАВ КОНСТИТУЦІЮ З 1923 Р.

Єгипетські студенти дінняли частини свого жадання. Єгипет дістане більшу свободу і конституцію з 1923 р.

ПРОТЕСТИ УКРАЇНСЬКИХ ПИТОМЦІВ.

Львівський „Новий Час" пише: Як довідуємося, в мурах Духовної Семинарії питомці 3-го і 4-го року запротестували проти вимог ректорату підписати заяву, в якій вони зрікались би права свячення по скінченні студій, а тільки відбували 5-літні студії теольоґії для поглиблення католицького світогляду. Ціла ця справа викликує прикрий відгомін у громадянстві, тимбільше, що є велика потреба священиків.

ВАЖКЕ ПОЛОЖЕННЯ ЛІКАРІВ.

Польські часописи пишуть, що матеріяльне положення провінціяльних лікарів у Польщі тепер назагал дуже важке. Свідчить про те зменшення членських вкладок до лікарських палат, емеритальних оплат, тощо. Деякі провінціяльні лікарські палати мусять стягати від лікарів залеглі вкладки шляхом примусової екзекуції.

НОВІ СЛІДИ РИМСЬКОЇ КУЛЬТУРИ НА ПОКУТТЮ.

При дальших дослідах над недавно відкритими тілопальними могилами пізної римської доби (IV—V ст.) у Надвірнянщині д-р Ярослав Пастернак, дир. Музею Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, розкопував в останніх тижнях групу таких могил у селі Камінне. Було їх там первісно 27, але більшість вже сильно розорана плугом, так, що лишилося лиш кілька краще збережених у дубовім ліску на „Помірках". Усі були тілопальні, але спалених кісток небіжчиків не збирали у попільницю, лиш присипували на місці глиною, разом з черепям з побитих при похоронній тризні посудин.

Відразу кидалася в очі колишня соціяльна ріжниця між похороненими: одні могили були значно менші і знаходок в них було менше, лиш кістки та черепя з 1—2 посудин — другі були далеко більші та й інвестар їх був багатший. У найбільшій з них було спалених мабуть двоє людей разом, бо кісток було дуже багато, а серед них стояла вкопана в огнище прегарна червона, 65 цм. висока амфора пізного типу з двома понад шийку виступаючими вухами та гостро закінченим дном. У ній дали небіжчикам вино до гробу. Біля амфори стояв широкий темний горщик, певно зі стравою колись, а побіч лежало кілька кусків стопленого скла та зломок якоїсь бронзової прикраси.

Відомість про ці могили у Камінні подали до Музею Наук. Т-ва Шевченка д-р Валерій Банах, адв. у Надвірній, та його концепієнт, м-р Роман Верес. На розкопання могил радо згодився їх власник, Григорій Притуляк.

ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЯ ВБИЛА 10 РОБІТНИКІВ.

Біля португальської місцевости Альгамбра (недалеко Лізбони) десять робітників, що копали рів, торкнулись електричних проводів, насичених дуже сильною електричною струєю, і згинули.

„СВЯТО РОКОВИН ЗДОБУТТЯ ЛЬВОВА" — В ГАЛИЦЬКИХ ПОЛЯКІВ

ЛЬВІВ. — „Угодовий" настрій галицьких поляків супроти українців дістав маркантний вираз у дні 22. листопаду, в якім у Львові й у Галичині святкували поляки ту хвилю, коли в 1918 р. опускали це місто українські війська. У самім Львові влаштовано провокаційну величаву „шопку", а польська преса розписалася широко про вірність Львова та його відданість польській справі, як теж і про „триюмф" з 22 листопаду 1918 р., коли то „очищено Львів від українських банд". З приводу цього свята „Варшавскі Дзєннік Народови" пише:

„Завжди вірний Львів стане на чолі польської праці і підніме боротьбу за загрожену польщину Червенської Землі і за слушні засади польської політики на кресах". Під тим він розуміє, що треба взятися тепер до ще більших репресій супроти всього, що українське.

ЗАЙШЛИ В СЛІПУ ВУЛИЦЮ В СПРАВІ ВБИВСТВА ПЕРАЦЬКОГО.

ВАРШАВА (Польща). — Чим довше тягнеться розправа проти української молоді, обвинуваченої за вбивство міністра Перацького, тим більше та справа являється замотаною. Дійшло до цього, що захитане є те, що досі було певне, а саме, що дійсним убивником був Гриць Мацейко, котрий є поза границями Польщі. А тепер виходить, що тим убивником може бути і хтось із тих, що сидять на лаві обвинувачених.

Мацейко — людина хора на сухоти.

Стверджено, що Мацейко хорував у 1931 р. на сухоти легенів, які залишили в його організмі сліди назверх у виді скривленого хребетного стовпа. Тепер виринає питання: чи може бути, щоб людина, хора на сухоти, могла цілком подужати і діпняти такої життєвої сили, яку проявляв замаховець підчас своєї утечі? Він жеж мусів бігти з надзвичайною скорістю, коли не можна було його зловити автом, а після цього біг на шестий поверх сходами. Крім того ідентифікують Мацейка з Ольшанським. Справа плутається, а газетні репортери вже пісують здогад, що властивим убивником є Лебедь. Оборона поставила цю справу рубом і квестіонує, чи Мацейко є дійсно вбивником. Плутається тут і сам прокуратор.

ЩЕ ПРО ЧЕХІВ І АРХІВ.

ВАРШАВА. — Оборонець Шлапак поставив питання: „Які моральні і політичні моменти могли казати чехам видати той архів польській владі?" Предсідник трибуналу не дозволив, щоб розводитися над цим питанням, але це питання стоїть далі невиснене і всі ним зацікавлені.

ПИТАННЯ ЩОДО ВІДНОСИН ОУН ДО ГРОМАДЯНСТВА.

ВАРШАВА. — Предсідник трибуналу не дозволив дискутувати ще отсі питання, поставлені обороною:

Що є причиною зросту впливів ОУН в українськім громадянстві? Які є взаємини старшої і молодшої генерації українського громадянства? Як сильне є змагання українського народу до свого самостійного буття?

УКРАЇНЦІ НАСТУПАЮТЬ, ПОЛЯКИ БОРОНЯТЬСЯ!

ВАРШАВА. — „Варшавскі Дзєннік Народови" пише:

„Український рух завжди виступав супроти Польщі наступливо. Ніколи польська сторона не починала наступу, але завсіди українці. Найкраще це віддзеркалюється в окресленні „Оборона Львова". Бо не було ніякого здобування Львова, а була тільки оборона Львова. І нині після літ не поляки наступують на русинів, але українці виступають проти Польщі і поляків".

УСПІХ УКРАЇНСЬКОГО ВИНАХІДНИКА.

ПАРИЖ. — Офінор подає, що в Парижі відбулася велика лекція-демонстрація, присвячена останнім працям відомого українського винахідника д-ра Бійського. Лекція була організована Центром Віорадіоскопії Бійського в співробітництві з дирекцією часопису „Франс-Радіо", яка особливо займається питаннями, звязаними зі застосуванням радіо-промінів. В салі було повно заступників медичного світу Франції. Доктор Лепренс зясував присутнім, у чому полягає винахід д-ра Бійського, який він назвав епохальним. Д-р Бійський шляхом застосування радіо-апаратів, подібних до звичайних аматорських, добився можливости ставити лікарські діягнози наскрізь механічним шляхом і, що найважніше, безпомилково. Призначену для аналізування річовину ставиться між двома сферичними зеркалами, що працюють від радіо-апаратів, і як тільки вона нагріється до певного ступня, то світляна стрілка, яка відбивається від спеціяльного зеркальця, показує її стан. Перебування її постійно на місці показує на відсутність хороби, а пересунення — хоробу. Апарат виказує теж лік, який є добрий для хорого.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належит посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ҐАРДІЄН" ПРО „УКРАЇНСЬКИЙ ПРОЦЕС"

Варшавський процес уже знайшов відгомін у поважній англійській пресі. Як звичайно в інших справах, так і в цій перший виступив відомий на ввесь світ щоденник „Манчестер Ґардієн", що все постійно виступає проти всякого утиску людини людиною, хтоб не був утисненим, хтоб не був угнітачем.

„Ґенерал Перацький, бувший польський міністер внутрішніх справ", — починає „Ґардієн" передовицю, присвячену варшавському процесові, затитуловану „Український процес", — „був відповідальний за соромну „пацифікацію" України в 1930 році. Українці давали відпір нестерпному утискові з подиву гідною пасивністю, поки деякі крайні серед них не почали кампанію палення стирт на маєтках польської шляхти. Тоді відділи польської кавалерії й кінної поліції напали на українські села, арештували в кождім селі велике число селян без розбору та били їх. Ці заходи оточено тайною, але відкриті факти не лишають найменшого сумніву, що поповнено тут одну з найбільших жорстокостей нових часів. Не відомо, скільки селян побито, але обережна оцінка подає на 10,000, а більшість з них певно зовсім невинно. Побої були такі люті, що багато з побитих лежали в ліжку тижнями, а кілька померли з побоїв. Як їх побивали, то рівночасно нищили маєтки українців.

„Справді можна дивуватися, що на це українці не відповідали частіше. Ґенерал Перацький згинув від атентату минулого року. Чи між тими, що сидять на лавах обвинувачених у Варшаві, є вбивник Перацького — непевне".

У цей спосіб змальовує тло варшавського процесу великий англійський ліберальний часопис. Він відразу сягає в глиб справи й витягає справжнього виновника вбивства Перацького: польську політику утисків супроти українського народу. І це робить ґазета в Англії, де політичних убивств не люблять, де всякі атентати звичайно осуджують прикметами відразу, як: неджентельменський, неспортсменський, ба навіть тим словом „дестард", що тільки можна дуже слабо віддати словом „відразливий". Не люблять Англійці в атентаті того, що жертві не дається можливости оборони або втечі, але в цьому випадку „Ґардієн" показує, що цього роду неспортсменське становище заняли польські урядовці, що з армією й поліцією напали на безборонні українські села.

Слова „Ґардієна" мимоходом кидають яскраве світло на ті українські круги, що захоплені партійними образунками, збентежилися процесом до того, що з його приводу вважають за відповідне тільки вмивати свої руки від жертв польської політики, що засіли на лаві обвинувачених у Варшаві. Слова „Ґардієна" є безпосереднім обвинуваченням польського уряду, а посередньо тих українців, що з приводу процесу не здобулися сказати бодай стільки, скільки сказав чужий нам часопис у далекій від нас країні.

СУД НАД УКРАЇНСЬКОЮ МОЛОДДЮ У ВАРШАВІ

ЗІЗНАННЯ ПІДСУДНИХ, ЗГЛЯДНО ВІДЧИТУВАННЯ ЗІЗНАНЬ ІЗ СЛІДЧИХ АКТІВ.

(З львівського часопису „Українські Вісти").

(10)

120 СТОРІН ЗІЗНАНЬ ПІДГАЙНОГО.

Бандера просив Підгайного спитати отого „Юзька" щодо скорострілу.

Від „Юзька" дістав Підгайний револьвер і набої, які довший час у себе переховував.

Раз велів йому Бандера сконтактуватися з одною молодою дівчиною, визначив їм зустріч, причому дав Підгайному інструкції, що дотичать гасла й місця зустрічі.

І дісно. На зустріч прийшла молода жінка, якій Підгайний вручив револьвер і набої.

Переслухуваний трохи пізніше, відкликав своє зізнання, кажучи, що цю всю історію видумав, щоб тільки якось щонебудь про зміст бібулки сказати.

Кілька днів опісля купив Підгайний набої до пістолета „Парабелюм". Від Бандери отримав 4 набої „на взірець": один до „Штаєра" 8 мм і 3 набої до „Штаєра" 9 мм. Дістав це з тим, що мав просити „Юзька" доставити йому таких самих набоїв.

Рівночасно Бандера дав йому книжку п. н. „Інструкція Саперска — Ніщенє", видану Міністерством Справ Військових, з проханням опрацювати реферат.

Дня 14. червня 1934 р. вийшов Підгайний раненько з хати, маючи з собою жадані 4 набої і книжку. Коли знайшовся в склепі свойого товариша, Раковського, за ним прийшла поліція й арештувала його.

Зпочатку обвинувачений не признався до приналежности до ОУН і обстоював, що **сповнювання згаданих функцій вимусив на ньому отой товариш. Підгайний уважав свою роботу звичайною товариською прислугою.**

На переслуханні дня 14 листопаду 1934 зізнав Підгайний, як то він запізнався з Евгеном Качмарським. Це взаїмне пізнання мало місце в канцелярії адв. Степана Шухевича. Там оповів обвинуваченому Качмарський про Вербицького й Атаманчука, які є обурені, що Підгайний і Роман Шухевич перебувають на волі, а вони караються в тюрмі за несвої вчинки. Атаманчук і Вербицький домагаються, щоб і Підгайний і Шухевич виїхали за кордон, призналися до вбивства куратора Собінського й спричинили цим ревізію процесу.

З дальших зізнань Підгайного виходить, що він балакав на цю тему з адв. Шухевичем, який нібито сказав, що це недоцільне, бо ревізія процесу є неможлива.

Підгайний в одному зі своїх зізнань заявляє, що ця концепція зродилася, на його думку, в ОУН, яка хотіла в такий спосіб скомпромітувати за кордоном польський суд, підсунувши двох здогадних справників убивства. Цю концепцію — на думку Підгайного — видвигнув його знайомий, **Сайкевич,** член ОУН.

Дальшою причиною такої концепції — зізнав Підгайний — була згадка в пресі, в звязку з процесом убивників Голуфка, з якої виходило, що обвинувачений у цьому процесі Барановський зізнав на поліції, що вбивниками куратора Собінського були: Підгайний Петро, син священика, і Роман Шухевич.

Качмарському відповів Підгайний, що не почувається до жадної вини щодо вбивства Собінського.

У грудні 1933 р. приїхав із Данцігу до Львова Андрій Федина, що повідомив Підгайного, що в справі Вербицького й Атаманчука говоритиме з ним Бандера. Підгайний — як зізнав — тоді ще Бандери зовсім не знав. Догадувався, що Бандера займає в ОУН якесь визначне становище.

Зустріч Підгайного з Бандерою наступила в січні 1934 р. Підчас розмови Підгайний нібито заявив Бандері, що, **не будучи членом ОУН, не мусить слухати їх приказів. Але якщо може помогти Атаманчукові й Вербицькому, він є згідний поїхати за границю і разом із Шухевичем заявити, що це вони є вбивниками Собінського.**

Підчас пізніших побачень Підгайного з Бандерою цей звернув обвинуваченому увагу, що Евген Качмарський міг би бути помічний при закупні зброї. Качмарський говорив, що між людьми, які гуртуються довкруги читальні „Просвіти" на Богданівці, є чимало осіб, здібних працювати в організації. Серед тих людей нібито перебував один чоловік, який мимохіть причинився до зловлення Мицика — вбивника Бережницького. Цей чоловік хоче перед О. У. Н. зреґабілітуватись. Його кликали „Ґонтою", а називався, як згодом зізнав Підгайний, Гриць Мацейко.

Переслуханий дня 23. листопаду 1934, Підгайний виразно назвав Бандеру й Качмарського, заявляючи, що коли вже **судові все відоме, він (Підгайний) хоче про них зізнати щиру правду.**

ПІДГАЙНИЙ ПРО СЕБЕ.

Про свою діяльність в ОУН обвинувачений Підгайний подає:

В справі Вербицького й Атаманчука дістав чимало анонімових листів, де його ображувано й роблено заміти, що **Підгайний є на услугах поліції, бо дотепер його ще не арештовано з приводу зізнань Барановського.**

Ці аноніми подіaлали на Підгайного так сильно, що рішив вступити до ОУН і ділом доказати, що **з поліцією не має ніяких звязків.**

Тоді він звернув увагу на Бандеру, через якого хотів дістатись до ОУН. Підгайний зізнав, що свої заходи робив осторожно, щоб не викликати підозріння, або не стрінутись з відмовою.

Маючи можність здобути зброю серед своїх товаришів, Михайла Жука й Ґуляя, запропонував Бандері, що доставлятиме постійно зброю для О. У. Н. Цей проєкт Бандера приняв.

Підгайний запроєктував, що охотно створить рушникарський варстат для організації. Він (Підгайний), як інжинір, мав думку відчинити механічну робітню, а в ній міг би направляти зброю для ОУН.

В пляні було, що Підгайний мав би обняти функції референта озброєння, та до того не дійшло, бо в міжчасі його арештовано.

Бандера — так зізнав Підгайний — носився з думкою створити хемічну лябораторію десь під Львовом у якімсь монастирі. В квітні вручив обвинуваченому два реферати: „Про розвій панцирних авт" і „Про науку стріляння".

Про револьвер для Мацейка зізнав таке:

Револьвер „Ґіспан" дістав від Бандери з тим, що мав його прочистити. Потім стрінувся з Бандерою на „Ґуже Страценя", де передав назад отриманий револьвер. Бандера передав „Ґіспана" мужчині, який оподалік чекав.

ПРО ЗАМАХ НА МІНІСТРА.

Думка про замах на міністра Перацького зродилася перший раз підчас інспекційної поїздки міністра по Східній Галичині.

До Підгайного прийшов тоді Мигаль з вісткою, що міністер є в Стрию і чи не „можнаб чогось зробити". Повідомлений про те Бандера сказав, що покищо це неактуальне, бо міністра в Стрию вже нема. Ця справа на якийсь час затихла.

В травні 1934 р., дав Бандера Підгайному до зрозуміння, що плянується якусь поважнішу роботу, однак на іншім терені Польщі. Бандера припоручив випитати Мацейка, чи той не міг би, не розбуджуючи підозріння, виїхати на час 2 тижнів. По виїзді Мацейка довідався Підгайний від Качмарського, що це в Варшаву вислано Мацейка. В розмові з ним Качмарський подав слово „Пі", з чого Підгайний вимиркував, що йде тут про замах на мін. Перацького.

Бандера був дуже невдоволений, коли довідався що і Качмарський і Підгайний знають про ціль поїздки, бо, як говорив Бандера, Мацейко щойно в Варшаві мав довідатися, чого туди поїхав.

Більше подробиць про замах Підгайний не знав, бо його арештовано напередодні вбивства міністра.

Обширні зізнання про акцію ОУН.

Обширно й подрібно зізнав Підгайний про діяльність О. У. Н., а саме: про вбивство Я. Бачинського, про замах на совєтський консулят, на воєводу Юзефського в Луцьку, на комісаря Кособудзького.

Підгайний твердить, що протиставився замахові на Кособудзького таким способом, що осібнякові, який мав цей замах виконати, дав замісць отриманої від Бандери петарди — звичайну пачку.

Дальше зізнав Підгайний про плянований замах на піеланця міської електрівні, на почтові амбулянси і т. п. Ці напади зрештою залишились тільки в мріях.

В травні 1934 р. — зізнав Підгайний — подав Бандера концепцію поділу боївок. Створено дві боєві ґрупи, хоч у намірі були 3. Кожда група складалася з 2-ох одиниць, 2-ох „трійок". Одна з тих ґруп підлягала Підгайному, хоч властивим провідником ґрупи був Качмарський.

В справі замаху на консулят у Львові подав Підгайний, що від Бандери отримав припоручення розписати анкету на добровольців. Відповіди на анкети мали всі подавати під адресою **„Ксавери Брудас Політехніка".** Хто є „Ксавери Брудас", того Підгайний зпочатку не хотів виявити. Щойно, коли слідчий суддя звернув йому увагу, що дотогочасні висліди слідства виказують, що це Роман Шухевич — Підгайний заявив, що **тому, що Р. Шухевич є вже розконспірований, він — Підгайний — не бачить потреби через сентимент до свого приятеля (Шухевича) далі вперто мовчати.**

І тоді Підгайний виразно ствердив, що **Ксавери Брудас і Роман Шухевич — це одна й та сама особа.**

Слуханий дня 16. квітня 1935 р., Підгайний признався, що був членом ОУН, одначе заперечив, начебто бажав відірвати від Польщі її південно-східні воєвідства, чи теж викликати повстання.

Признався, що доставив пістолет і сконтактував Бандеру з Мацейком, однак заперечив, немовби знав, що цей револьвер мав послужити до вбивства мін. Перацького і що те вбивство мав виконати Мацейко. Не признався теж до того, немовби мав бути членом краєвої екзекутиви О. У. Н. На засіданнях тієї екзекутиви ніколи не був.

В год. 13:50 зарядив предсідник 50-мінутову обідову перерву з тим, що після неї далі відчитуватимуть зізнання Підгайного.

Після перерви.

Оборонець обвинуваченої Зарицької, адв. д-р Павенцький, вносить, щоб суд вилучив з тієї розправи всі факти, що не відносяться до вбивства мін. Перацького. Цей свій внесок мотивує оборонець у той спосіб тому, що обвинувачені хочуть складати вияснення українською мовою, з другого боку — тому, що суд виніс постанову, що зізнання мають бути зложені по польськи, — може зайти положення без виходу, **бо обвинувачені не лише себе обвинувачують, але теж обтяжують інших співтоваришів.**

Оборона — мотивує д-р Павенцький — є позбавлена можности домагатися від своїх клієнтів, у їх власнім інтересі, вияснень, чи теж щоб вони висказалися відносно деяких підсудних.

Щодо Катерини Зарицької вносить оборонець, щоб її справу вилучити з судового поступовання, обнятого оцим актом обвинувачення, прим. справи вбивства Бачинського, нападу на друкарню Яськова і справи замаху на Кособудзького. Усі ці факти, за виїмком убивства мін. Перацького, обняті справою, що знаходиться в окружнім суді у Львові (ч. 4, с. 162/34). Оборонець вносить допустити докази з тих актів.

(Далі буде).

Я. Ш.

МОЯ ПЕРША СТІЙКА

Того памятного і переломового 1918. року я мав тринадцять років і був у першій клясі тернопільської ґімназії.

Була менше-більше половина жовтня. Золотіла того року осінь і ми, новоспечені ґімназисти, тимбільше врадувались, коли одного дня прочитали нам, що науку в школі припиняють на два тижні з уваги на епідемію красухи, яка тоді ширилася, та з огляду на „еспанку", що тоді була в такій же моді, як нині ґрипа. Але ті непередбачені двотижневі ферії потревали трохи довше — кілька місяців — і ми, першаки, як теж і наші старші ранґою ґімназійні товариші, вже ніколи не вернулись до ц. к. ґімназії.

Науки не було, вільного часу мав я забагато і кожного дня в передобідових годинах вештався по місті, обовязково в ґімназійнім „банячку" та зі срібним паском на ковнірі. З міста йшов я до свого шкільного товариша Данька М., якого родичі мешкали при одній з вулиць Заруддя, близько тернопільського залізничого двірця. З Даньком ми завжди знаходили собі якесь заняття.

Якийсь смуток царив тоді над знищеним москалями в р. 1917. містом. Вистави крамниць — тямлю — були пусті, на вулицях міста вояків майже не було видно, зате стояли меншими та більшими ґрупами цивілі, переважно робітники, які про щось між собою дуже живо гуторили. Не читали ґазет. Про що говорили між собою? Про брак хліба, про голод в Австрії, чи про події на фронтах, що вже ламалися? Можливо. В кожному разі всі, навіть ми, першаки-ґімназисти, відчували тоді, що ситуація якась непевна, та що щось у повітрю „висить".

Про те саме чув я в хаті, коли з моєю мамою говорила сусідка на теми будня, те саме повторяв мені Данько, який далеко більше, як я, чув про те від своїх старших братів. Останні бігали що дня кудись до міста і робили враження, немовби до чогось приготовлялись.

Ми, наймолодші ґімназисти, знали вже про те, що в Східній Україні є своя держава, та були вповні свідомі значіння цього факту. Але про те, що українці в місті можуть перебрати владу, майже ніхто зі старших тоді не згадував, або робив це дуже тяжкими до зрозуміння натяками.

Було останнього дня жовтня або першого листопада — не тямлю точно дати — трохи зполудня, як Данько якось таємничо промовив до мене:

— Йдемо робити варту!

На мій запит, куди і яку варту, Данько нічого не відповів, потягнув мене за собою і по кількох хвилинах ми опинилися між вантажними ваґонами тернопільської залізничої стації.

В тому часі ціла тернопільська стація була заповнена довгими вантажними поїздами. Ними зі Східньої України вивозили німці українське майно. Куди не глянь, усюди стояли тоді на тернопільському двірці ваґони з українським збіжжям, мукою, крупами, маслом, солониною, шкірами та іншим добром. Десь-не-десь стояли між ваґонами німецькі вояки. Це були стійкові, що берегли награблене українське добро по дорозі до Німеччини.

На двірці застали ми Данькового брата і більше наших ґімназійних товаришів з вищих кляс. Усіх їх ми знали, як не з назвища, то принайменше з лиця. Хоч у тих воєнних часах роздобути кріс було дуже легко і я та Данько вміли вже добре орудувати і російськими і австрійськими „ґверами", проте мене дуже здивувало, коли я побачив, що старші ґімназисти ходять по стації з крісами перед лицем німецьких вояків, що останні все те бачать і ніяк не реаґують. Та небаром усе було мені зрозуміле.

Данько зголосив нас у свого брата, який повів нас перед ваґон з крісами, кажучи по дорозі, що все те, що бачимо на двірці — це українське народне майно та тепер коло цього добра сторожитимуть самі українці. Дав кожному з нас кріса та назначив місце, де маємо стійкувати.

Мені припала стійка коло 5 до 7 вантажних ваґонів довжезного поїзду. Я мав ходити з крісом біля них та вважати, щоб хнонебудь не важився викрадати з ваґону пачки з мукою. А якби до такої або іншої небезпеки доходило, я мав алярмувати. Не сказав мені Даньків брат, яким способом маю алярмувати: чи стрілом, чи інакше. Данько дістав стійку коло іншого поїзду. Крім мене стояли коло „мого" поїзду з крісами ще якісь два цивілі, дальше від мене. Я їх не знав.

Мій кріс зі штиком був дуже довгий — мабуть був російський — і добре виставав мені понад ґолову та бив по ногах, як я тримав його на рамені. Коло мене перейшов двічі якийсь німецький вояк і я бачив, як він, поглянувши на мене, іронічно за кожним разом усміхнувся. Та я не бентежився. Я просто не хотів бачити тієї усмішки. Я відчував якусь гордість, що „роблю варту", яку доручив мені Даньків брат. А про нього я знав, що він великий патріот. Я не думав ні про маму, яка не знала, де я подівся, ні про те, як довго буду на стійці, та що буде дальше. Я знав і відчував, що бережу щось рідне, наше, дороге.

Була глуха тиша. За ввесь час моєї стійки, крім одного німця, не перейшла коло мене ні одна особа та не впав на двірці ні один стріл. По якій годині, а може й пізніше, прийшов до мене старший клясою ґімназійний товариш, якого я знав з обличчя, взяв від мене кріс і велів мені йти домів. Ні слова більше.

Сутеніло. З міста доходили вже лоскоти крісових стрілів. Чим більше темніло, тим частіше і більше було їх чути. Вечором — це були вже безупинні сальви.

Світав Великий День політичної волі.

А чергового дня я читав на мурах міста відозву. В ній було написано, що українці іменем Української Національної Ради перебрали владу в мойому місті. Ким була ця відозва підписана — не тямлю.

Я зрозумів усе як слід: Учора я мав свою першу стійку коло майна Української Держави.

При перевозі.

— Що?! Чотири доляри за це, що перевезете на другий беріг ріки?! Таж попереднім разом узяли ви лише два доляри!

— Так, так, одначе нині вода два рази більша.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

БОЖЕВІЛЬНИЙ МОСКАЛЬ.

Справа вбивства двох лікарів шпиталю Колюмбійського Презбитеріянського Медичного Центру в Ню Йорку та постріляння третього лікаря має одну сензацію.

Не можна назвати сензацією, що божевільний стріляє. Не є сензацією, що він стріляє до трох людей та до себе. Ні навіть те, що він стріляє до лікарів, бо лікар звичайно займає становище батька, а на такого чоловіка божевільні часто нападають.

Сензацією треба назвати цю обставину, що цей божевільний служив у шпиталі довгі роки, стикався постійно з лікарами, які себе певно вважали між іншим і за знавців умових недуг, а проте того, що він божевільний, лікарі не сказали, поки він не постріляв трох лікарів і себе!

Якщо умово хорої людини не можуть пізнати лікарі, то які шанси пізнати божевільну людину має звичайний чоловік без фахового вишколу?

НЕ ЗНАЙДЕМО В ҐАЗЕТАХ.

У неодній американській ґазеті можна цими днями знайти новинку про те, що в Австрії занедужала небезпечно пані Дольфусова.

Хто це така пані Дольфусова, мало хто нині знає. Навіть як сказати, що це вдова по Дольфусі, то багато спитаються: а хто це такий Дольфус? Зрештою, навіть як памятають, то яке значіння для світа має життя або смерть пані Дольфусової?

Тимчасом, як пишеться про недугу пані Дольфусової, в ґазетах нема місця на такі факти, як наприклад те, що федеральна адміністрація поживи ліків уже кількома наворотами остерігала американське громадянство перед споживанням лососини в пушках. Показується, що цього року на Алясці знайшли такі лави лосося („семона"), що підприємства консервування цеї риби просто не могли собі з половом дати ради. Зловлена риба лежала довго незабезпечена проти гниття і в пушки запаковано багато підгнилої риби. Федеральному урядові нераз приходиться конфіскувати такі пушки.

Чому великі ґазети не подали новинки про цю наґалу риби та про небезпеку їсти консервовану цього року лососину? Хто хоче мати пояснення, чому не пишуть, най подивиться на величезні оголошення, які до ґазет дають великі підприємства для консервування риби.

У ВСЬОМУ ТРЕБА МІРИ.

Жінка відомого американського проповідника Били Сондея каже по його смерти, що її чоловік умер від удару серця та що це спричинило його захоплення спортом.

Він був колись грачем у „бейзбол". Підчас гри часто напружував своє серце непомірно. Крім того він привик був до сильних рухів і підчас своїх проповідей теж неначе робив усякі трудні рухи, немовби тяжкі тілесні вправи. Від цього його серце підривалось, а накінець довело до смерти.

Чи не читав він промови, котру американський гуморист Марк Твейн виголосив був при розданню свідоцтв в одній дівочій колеґії, а в котрій Марк Твейн говорив менше-більше так:

„Кажуть вам не курити. Я вам скажу: Куріть, куріть, але вміру. Кажуть вам не пити. Я вам скажу: Пийте, пийте, але вміру. Кажуть вам не любитися. Я вам скажу: Любіться, любіться, але любіться вміру".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Листопадове Свято.

Заходом Центрального Комітету Українських Національних Орґанізацій дня 10 листопада відсвятковано нашою громадою свято відродження української державности на землях України. Свято зачато співаною Службою Божою, яку відправив о. Йосиф Чаплинський, та жалібною панахидою за поляглих борців, що зложили свої буйні голови на полі хвали на те, щоб великий український нарід жив свобідним життям.

Підчас панахиди члени 65 відділу ОДВУ сповняли почесну службу коло могили, а панна Варвара Безкоровайна, зодягнена в одностріј ОДВУ, зложила лавровий вінець з жовто-синіми лентами як символ невмирущої слави тих, що впали в боротьбі за краще майбутнє нашої нації.

В год. 3-тій пополудні відбувся в Українськім Народнім Домі концерт, як продовження свята.

Концерт розпочато піснею „Живи, Україно", відспівану напричуд гарно хором „Бояна" під управою п. М. Ядловського.

Предс. Центрального Комітету Микита Ґаліновач, короткою але кріпкою промовою зясував значіння свята та заповідав дальші точки концертової програми та представляв промовців.

Вступну промову виголосив о. Й. Чаплинський. Він сказав:

Обходимо сьогодня найбільше свято української нації. На такім святі повинні бути всі, у котрих є любов до України й українського народу. Хоч раз на рік повинні ми обєднатись під жовто-синім прапором, усі як один муж.

Звертаючись до молоді, шановний промовець закликував її горнутись до всього, що українське, підкреслюючи, що з українською молоддю є звязана дальша судьба і воля України.

Публика наґородила промовця щирими оплесками.

Хор „Бояна" відспівав „Ой у лузі червона калина", „Козак Нечай". Співаків нагороджено оплесками.

Святочну промову виголосив гр. Д. Галичин, бувший старшина У.Г.А., що сказав:

Сімнацять-літня річниця листопадового зриву пригадує нам найсвітліший момент з визвольних змагань української нації. І знову в наших жилах ворушиться кров до самостійного життя. Ми бачимо ці геройства, яких доконала українська національна армія тому сімнацять літ; в тій історичній переміні зродилися нові борці за українську державність.

Бесідник переповів потім важніші моменти з історії боротьби нашого народу за визволення і свою державу. Сягнув у давнину, в часи князівські і гетьманські, зазначуючи, що історія світлої минувшини і листопадового зриву зперед сімнацятьох літ, написана кровю борців за здобуття Вільної Соборної Української Держави.

Мабуть промова п. Галичина припала присутнім на святі до серця, бо оплескувано її завзято.

Учениця Олена Фецула віддеклямувала з чуттям поезію Андрія Труха. Дитячий хор української парохіяльної школи під управою п. М. Ядловського відспівав своїми ніжними голосами „Де Дніпро наш", „Гей, Січ іде".

Ученик Тимко Галущак віддеклямував „Заповіт жовняра". Всіх виконавців згаданих точок нагороджено рясними оплесками.

Другу часть концертової програми виконував хор 65 відділу ОДВУ, під батутою правника та вчителя музики і співу п. Володимира Букати. Хор відспівав композиції: Гей, козаки, До нас шумить зелений бір, Ой у лузі червона калина.

Дівочий хор 65 відділу ОДВУ відспівав „Люблю дивитись. Обидва хори вивязались дуже добре і публика не щадила їм оплесків.

Панна Маруся Задорецька відспівала сольо „Ой видно село під горою". Дует панни Марусі Задорецької і панни Варвари Безкоровайної „Як я, браття, раз сконаю", „Круг могили плач і сум", випав чудово. Тріо, п. Василь Осадчук, п. Семен Чорномаз і п. Вол. Будковський, виконало: Ой покинув я вірну дівчину, Ой у полі нивка, Десь війна взялася.

Другою частиною програми публика була надзвичайно захоплена, а виконавців кожної окремої точки винагороджувала невгаваючими оплесками. Знову п. Володимир Буката виявив себе талановитим дириґентом, а за підготовку молоді до виступу на святі належиться йому належне признання.

Хор „Бояна" відспівав іще Червона калина, Чорні хмари налітають. Гром. Іван Клок виголосив слово про горе і муки, які переживає тепер наш нарід на рідних землях під чотирма займанщинами. Українська земля, казав він, що кормила цілу Европу, стала тюрмою і цвинтарем невинних жертв. Такою ж „опікункою" українців як Москва, показалась і Польща, що нищить все, що тільки проявляє українське життя. І там тюрми заповнені вщерть невинними жертвами, найкращими синами і дочками нашого українського роду. Польські кати жадають чимраз то більше української крови. Крім того є такі із нашого народу, що помагають польським катам. Український націоналізм ставить собі за завдання поконати всіх наших ворогів і гнобителів, Опісля пригадав бесідник долю жиючих борців за волю і візвав присутніх на святі до щедрої жертви для інвалідів і на визвольну боротьбу.

Збіркою занялись панни: Варвара Безкоровайна й Евгенія Ґелета.

Гимном „Ще не вмерла Україна" закінчено пропамятний день.

Фінансовий звіт буде проголошений у „Свободі" в окремім дописі.

Іван Клок, секретар.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Вистава драми „Отаман Пісня".

В днях 23. й 24. листопаду відограно в Ню Йорку в салі Українського Народнього Дому нову драму п. з. „Отаман Пісня". Штуку цю виставлено заходом 11. відділу О.Д.В.У., а виступали в ній відомі нюйорській публиці аматори.

Штука ця є нова й була оце виставлена перший раз в Америці. Публика своєю чисельністю дописала в обидва вечорі.

В останніх роках появилась на овиді української літератури ціла маса драматичних творів. Більшість їх появилась таки тут у нас, за океаном. На жаль, треба це сказати, всі вони представляють собою малу драматичну та взагалі літературну вартість. Для написання їх автори використували найкращі моменти з наших недавніх, та й теперішніх визвольно-збройних часів. Одначе ці теми вони обробили в в більшості випадків дуже поверховно.

Багато в тих творах штучного патосу, аж забагато перебільшено змальованого патріотизму, а мало скромности у манїфестуванні високих почувань та мало глибини думки, себто того, що гідно малює даний історичний момент у драмі. Це робить драму дорогою для глядача та защіплює правдивий патріотизм та робить драму легкою до виконання на сцені та лекше зрозумілою для глядача.

Тому ці новотвори, хоч деколи появлялись і на часі (драми на тлі актуальних революційних подій), не знайшли щирого привіту у нашої публики. Вислід є цей, що люди просто перестають ходити на аматорські вистави.

„Отаман Пісня" займає зовсім окреме та почесне місце між тими новотворами. Драма змальовує протибольшевицькі повстання на Великій Україні по упадку української держави. Змалювання ідеальоґічного підкладу наших визвольних змагань, тодішніх настроїв на Україні, а що найголовніше— гипів українського населення та їхнього духового розположення є чудове.

Але драма ця, щоб виказати її вартість на сцені, вимагає доброго виконання. Отже передовсім інтеліґентних акторів, а дальше — доброї сценічної підготови. Коли сценічна обстанова та сценічні ефекти будуть злі, вона випаде дуже нездарно.

На всякий випадок „Отаман Пісня" заслугує на це, щоб їй під цю пору уділити першого місця на нашій аматорській сцені. Але теж треба уявити собі, як то чудово випалаб вона на просторій, добре засобленій сцені великого театру.

Аматори, що грали цю виставу в Ню Йорку, вивязалися зовсім гарно. П. Новак, що грав Отамана Пісню, відограв влучно. Пані Гладун (Ірина, жінка отамана, потім большевицького воєнрука), як звичайно, добре відіграла свою ролю. Петраш (воєнрук) добре і з відповідним темпераментом відограв ролю большевицького старшини. Відомий усім Бражник у своїх двох ролях (жида, комісаря Меламуда й большевицького чекіста) поводився з питомою собі вервою; краще відіграв чекіста.

Гарну несподіванку справили: пані Надя Новак, що грала українську ґімназистку, й молоденький Борис Мостенський, що грав Шурка, її брата. Шурко, це малий хлопчина, дуже свідомий і патріотичний, ненавидить москалів. Це потіха цілого повстанського табору. З випрошеним в отамана карабіном він враз із повстанцями йде в наступ на большевиків та спритно мститься на них за смерть свого батька.

Молодий, кільканацятьлітній Мостенський зовсім гарно віддав свою довгу ролю і публика його дуже любила. Пані Новак грала інтеліґентно ролю його сестри, Любки.

Гладко вивязались із своїх роль також пп. Михайло Перчишин (поручник, Галичанин), В. Ґельнер (Тарасюк), Хомицький, Д. Скоцко, Коцупій, а також Грабовський, що грав дві ролі — старого батька та моряка-чекіста.

При нагоді зазначити треба, що роля Тарасюка, хоч не дуже велика, повинна бути добре обсаджена, бо він характеризує типа, що його у великому числі знаходимо між українським народом: крикливий, честолюбний, нездисциплінований ворохобник, але й добрий по душі патріот.

Думаю, що аматорські гуртки в Америці. та громади повинні цього сезону звернути увагу на цю штуку.

Та штука ця мусить спочивати в руках досвідченого і розумного режисера.

Око.

ВОЛИНСЬКЕ СЕЛО.

Шелестить осінь пожовклим листям, січе дрібним дощем та віє холодним непривітним вітром. Примушує корчитися та їжитися кожне живе створіння, що не забезпечене як слід від холоду та голоду.

Скорчилось та зїжилось волинське село серед повені болота, немощених вулиць, серед злиднів і журби, серед безпросвітньої темноти, якій, здається, кінця-краю немає... Бо коли хтось засвітить каганчик серед тієї тьми, і коли живі істоти мов нетлі летять до того першого проблиску, чиясь інша брутальна рука приходить і гасить це світло, а світить своє — якесь штучне та нерідне, від якого ще темніше робиться в тій приспаній душі волинського села. А це село не спить — воно лише приспане! Ще не так давно, коли цьому волинському селу, знищеному й зруйнованому світовою війною, була можливість свобідно відроджуватись: воно робило це стихійно, могутньо, з енерґією, якої мабуть позавидувалиб галицькі села.

Семимилевими кроками рушила у волинське село „Просвіта" і кооперація; стопроцентову політичну свідомість показало волинське село у виборах до сойму в 1922 р. і бурхливою хвилею закипіла національна праця та духове відродження волинського села. Але нарешті й цей могутній вогонь пляново й систематично був загашуваний, аж нарешті ніби потух... Але тільки ніби.

Скорчилось і зїжилось волинське село і в темні сумні осінні вечорі воно важко зітхає, про щось таємно шепоче й мріє про свого Месію... Про того правдивого Месію, який зрушить, оживить це волинське село та поведе його до світлого майбутнього...

Воно чекає на нього та готується його гідно приняти!

ФАЛЬШИВІ ЕТІОПСЬКІ ПОЧТОВІ ЗНАЧКИ.

В звязку з італійсько-етіопською війною скріпилося не тільки загальне зацікавлення Етіопією, але теж збільшився попит на етіопські почтові значки. Це використали фальшівники почтових марок, що випустили на ринок досить велику скількість фальсифікатів етіопських почтових значків. Централею тих фальсифікатів є Відень.

НОВІ ГРОШІ — НОВІ ЧАСИ

Незадовго мають появитися в Америці нові паперові гроші. Державний скарб друкує кілька міліонів нових однодолярівок. На них має бути вибите мотто по латинськи:

Novus ordo seclorum.

Це по нашому значить: Новий лад віків. Цим уряд хоче підсунути думку, що в Америці починається нова ера.

Чи не краще булоб, якби уряд постарався, щоб ці грошики до нас частіше попадали?

ПАМЯТНІ НАПИСИ НА ГРОШАХ.

Нагадуються мені інші написи на грошах.

Раз український анархістичний отаман Махно видав свої гроші й на них написав:

Гоп, кумо, не журись!
В Махна гроші завелись!

У той час на Сибірі появилися були фальшовані рублі. Та не зовсім фальшовані, бо на самих грошах „чесні" фальшівники виразно написали: Чим наші (гроші) гірші від ваших?

ПРОФЕСОР ОГІЄНКО І МОСКВОФІЛИ

(З ужгородського „Українського Слова").

Виходить у Варшаві місячник „Рідна мова", якої редактором є проф. Огієнко. В одному з останних чисел цього місячника порушив проф. Огієнко справу одноцільности нашої літературної мови. Це питання дуже важливе і в державних націй, тимбільше в недержавних. Професор Огієнко порушив цю справу в незовсім щасливий спосіб і вжив кілька таких висловів, що це дало основу кацапам у Галичині, а також у нас на Підкарпаттю на ріжні напади на український нарід і на нашу літературу.

Та не лише кацапи, але також і чеська преса, що ставиться прихильно до москвофільського напряму, використала цю статтю на своїх сторінках, заслонюючись високим професорським авторитетом українського вченого. (Русскій Народный Голосъ з 11. Х. ц. р., Русская Земля ч. 19. з 19. Х. ц. р., Карпаторусское Слово ч. 20. з 21. Х. ц. р., чеська А-Зет з 26. Х. ц. р. й інші).

Всі вони пишуть: „Ми давно вже кажемо, що українці не мають своєї літературної мови, ні правопису; ми давно вже кажемо, що українці — це не нація, але „етнографічна маса", збір Бог-зна яких племен. Доказ: „Викази українського вченого і бувшого міністра освіти, проф. Огієнка".

Відома річ, що в усіх літературах автори завжди вносять у свої твори свої діялектичні прикмети. От хочби Гоголь вніс у російську літературу багато українських слів, до цього часу невживаних у російській літературі. То саме було з французьким письменником А. Доде, з німецьким письменником Розеґером, але всеж таки ніхто з москалів, ні французів, ні з німців не кричить про брак одноцільної літературної мови.

Русскій Нар. Голос і інші газети, що використовують статтю проф. Огієнка, повинніб знати, що не тільки українці, але більше народів не мають сьогодні одноцільного правопису. От хочби й самі москалі. Іншим правописом пишуть у СССР., іншим всі еміґрантські видавництва, а й ті не пишуть однаково. Сьогодні і в чеських видавництвах читаємо, що немає одноцільности в чеському правописі. Але чомуж демагогічно не бити українців, коли самі українці дають на себе бука?

З цілости статті проф. Огієнка не можна — розуміється — виводити таких далеко-ідучих висновків, як це роблять ворожі нам газети. Але саме тому, що на кожному кроці зустрічаємося з неприхильністю, а навіть у ворожістю до нашого національного відродження, то треба при такого роду статтях бути уважнішим і не вживати таких висловів, що зовсім відокремлено — як цитати — даються легко і некритично використати як зброя проти нас.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

КЛІВЛЕНД, О.

З весілля на визвольну боротьбу.

Дня 12 жовтня відбулося в нашій місцевости весілля Йосифа Жеруки з Катериною Страп. Обоє вони є членами ОДВУ й основниками цеї організації в Клівленді.

По вечері місцевий голова відділу ОДВУ, Іван Попович, пригадав присутнім боротьбу в рідній краю з наїзниками за повне визволення нашої Батьківщини. Хоча ми, казав він, далеко на еміґрації й не чуємо стонів катованих наших братів і сестер, то нашим святим обовязком є не забувати про ту землицю, де ми виросли й де позістали наші кревні та знайомі. На його заклик перевели збірку Катерина Ділай і Марія Розоміло.

Жертвували по $1: Амвросій Гоік, Марія Розоміло, Антін Коґут, Семен Котович, М. Пацьорка, Павло Головчак, Мих. Левицький. Дрібними датками було $3. Разом вислано на визвольну боротьбу $10.

Гість.

ГЕМПСТЕД, Л. АЙ.

Зі срібного весілля на інвалідів.

Дня 16. листопада наші чесні громадяни Йосиф і Анна Максимів справляли 25-літній ювилей свойого вінчання.

Після богослуження в українській православній церкві запрошені гості зійшлися до парохіяльної галі на забаву. Підчас гарної забави присутні гості, обдаровуючи чесних ювилятів милими дарунками та желаннями притім не забули також і про Рідний Край. Весільний дружба, гром. Мих. Владика, піднїс думку, щоб при цій нагоді зібрати дещо на потреби краю. Його думку піддержав підписаний і попросив, щоб присутні зложили жертви на українських інвалідів. Присутні зложили на згадану ціль жертви: по $1: Йосиф і Анна Максимів, Мих. Владика і о. Мих. Кашуба; по 50 ц.: Б. Островський, М. Островська, М. Ярмонюк, А. Децко, Анастасія Ружила; по 25 ц.: М. Тимцьо, М. Маланчук, І. Тимцьо, Т. Мацьора, Хр. Микитин, Вікторія Залуцька, М. Петровська, М. Сеник. Разом $7.50.

Додам, що чесні ювилятя є свідомими українцями і своїх трох синів виховують в українськім дусі, коли діти інших наших земляків, виховані без своєї церкви по айриських і польських костелах, цілком пропали для нашого народу.

о. Мих. Кашуба.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ.

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

Товариство св. Димитрія, від. 288 У. Н. Союза, обходило величаво 25-літній ювилей свого існування в днях 12. 13. жовтня 1935 р.

В суботу рано члени товариства вирушили з української галі походом до церкви на Службу Божу й панахиду, яку відправив о. М. Колтуцький за померлих членів нашого товариства. По Службі Божій члени зійшлися знову до галі, забавилися по членськи і розійшлися домів.

В неділю по обіді відбувся концерт получений із спільною вечерою. На ювилей прибули громадяни і члени з околичних місцевостей: з Істон, від. 137 У. Н. С., з Алентавн, від. 147 У. Н. С., Жіночий відділ 47 У. Н. С. з Бетлегем, відділ Провідіння з Бетлегем і відділ У. Р. Союза з Гелертон.

Концертова програма була вміло уложена й переплітана деклямаціями, промовами і співами. Диковчитель п. Романків доложив старань, щоби звеличати оте ювилейне свято.

Вступне слово сказав предсідник Ювилейного Комітету, гром. Максим Паращак. Фінансовий звіт з 25-літнього існування відділу відчитав секретар Іван Малицький. Вислано вкладок від членів $32,405.79. Жертв на народні ціли було $378,17. Хорої запомоги виплачено членам на суму $5,-243.59. Інші видатки виносили $573.26. Готівка в касі $679.48. Загальний оборот виносив $39,280.29.

За 25 років зорганізовано при від. 288 У. Н. С. 305 дорослих членів, а за 20 років, то значить від 1915 р., зорганізовано 137 дітей. Разом 442 члени. Померло 19 членів. Забрали переступні листи 80 членів. Виїхали до краю 8 членів. Лишили організацію 126 членів. З молодечого департаменту перешли до повнолітних членів 30 дітей. Тепер маємо повнолітних членів 112, а дітей 67. Разом 179.

Головну святочну промову виголосив редактор Омелян Ревюк. Опісля наступили привіти й дари. З Істон, від 137 У. Н. С., дар, від 47 У. Н. С. з Бетлегем, привіт і дар, відділ Провідіння з Бетлегем привіт, відділ У. Р. Союза з Гелертон, привіт. Вечором о. Колтуцький провів молитву і почалась спільна вечеря, на якій було присутніх гостей понад чотири сотки, а о. Колтуцький заявив при вечері, що від нині стає членом У. Н. Союза, від. 288, в Бетлегем, Па.

На вечерю прибуло багато американців, а між ними управа міста в особах посадника, одного радного й касієра. По вечері був танець до пізної ночі.

Іван Малицький, секр.

Пані (до прошака): Зждіть хвилиночку, осталося з обіду трохи зупи, маю також старий капелюх мого чоловіка.

Прошак: Прошу пані, я волів би в горнятку.

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (52)

Як Тарзан станув око в око з визиваючим бабуном, з його уст добувся грізний рик і рівночасно він кинувся на противника. Відповідаючи риком на рик, бабун з котячою зручністю скочив на бік, і Тарзан пігнав поза круг малп, як побідник при грі в кота й мишку.

Видячи, що Тарзан не наближався до їх самиць і молодих, самці вдоволялися гавканням на нього здалека. Та Тарзан на це не звертав уваги. Тепер він пішов на край пропасти, куди втекла молода матір з дитиною. Та бабуни цього не знали.

Нагло подув вітру доніс до чутких ніздрів Тарзана нюх пантери. Рівночасно закричав один бабун з остраху. Тарзан подивився вниз і побачив молоду самицю з молодим на шиї, що втікали перед чітою, яка їх швидко здоганяла.

Не вагаючись ні хвилі, Тарзан скочив униз і станув проти чіти. Котюга гнала на нього, люта, що хтось хоче відобрати їй добичу. Як котище гнав на нього, Тарзан добув зза пояса ножа. Легкий звір не тратив ні хвилини часу, але просто кинувся на звірюку на двох ногах.